

СТАВКИ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

О.С. Ткаченко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкової економіки податки, крім фіскального важеля, виконують функцію важливого інструменту державного регулювання ринкових процесів. У сучасних податкових законодавствах у системі податків на споживання друге місце після податку на додану вартість (або податків, що його замінюють) зазвичай займають акцизи: і за регулюючими властивостями, і за фіскальними ефектами. Специфіка акцизного податку полягає у тому, що він адаптований до державного регулювання кількісних параметрів споживання товарів, шкідливих для здоров'я людини, контролю доходів монополістів під час виробництва певної продукції, захисту вітчизняних товаровиробників [1].

Огляд вітчизняних джерел дає змогу стверджувати, що досі ще не сформовано єдиного підходу до розуміння поняття акцизного оподаткування. Так, В.І. Коротун під акцизним оподаткуванням пропонує розуміти обкладення податками у вигляді надбавки до ціни переважної кількості або окремих видів товарів, робіт чи послуг залежно від напрямів бюджетно-податкової політики окремої держави [2].

І.І. Хлебнікова інститут акцизного оподаткування визначає як систему правових норм, що впорядковують поведінку формальних платників і фактичних носіїв акцизного податку та механізмів її реалізації щодо трансакції частини доходів платників податку до бюджету держави для забезпечення задоволення інтересів різних соціальних груп і регулювання соціально-економічних процесів у країні [3].

Згідно ПКУ акцизний податок – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених цим Кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції) [4].

Ставки акцизного податку є трьох видів (рис. 1).

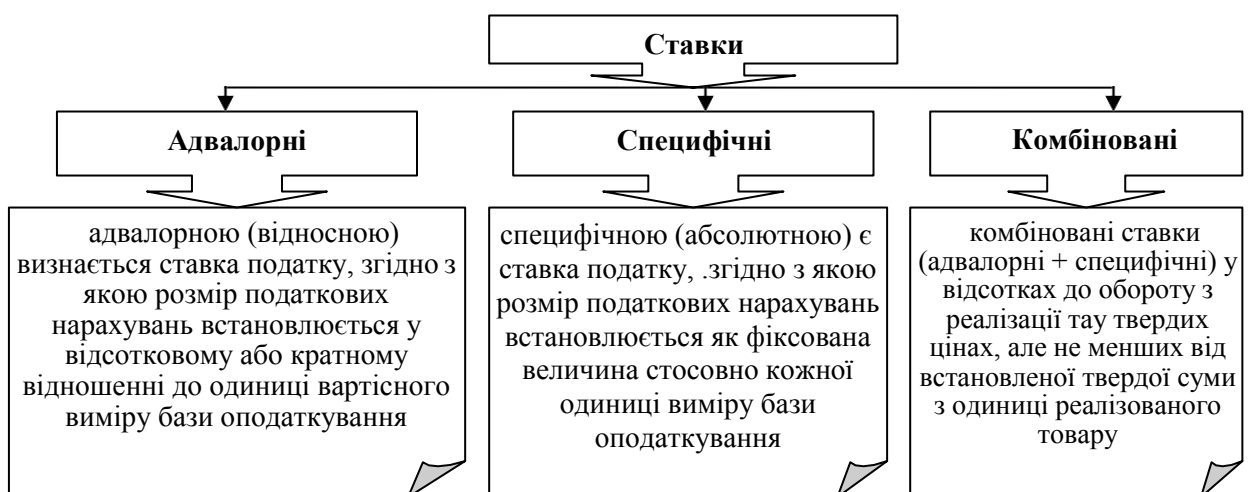

Рис. 1. Ставки акцизного податку

У разі обчислення податку із застосуванням адвалорних ставок (у відсотках до обороту) базою оподаткування є:

1) вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;

2) вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;

3) вартість реалізованої електричної енергії без податку на додану вартість;

4) вартість (з податком на додану вартість та без урахування акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів) підакцизних товарів, що реалізовані суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю.

При визначенні бази оподаткування перерахунок іноземної валюти на національну валюту здійснюється за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України, що діє на дату подання до контролюючого органу митної декларації для митного оформлення.

Митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України, визначається відповідно до Митного кодексу України.

У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок (у твердих сумах з одиниці реалізованого товару) з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.

При псуванні, знищенні, втраті підакцизних товарів (продукції), базою оподаткування є вартість та обсяги втрачених товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат.

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);

- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;

- пальне;

- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

- електрична енергія.

Ставки акцизного податку на підакцизні товари наведені в статті 215.3 у відповідності із код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД.

При обчисленні податку із застосуванням адвалорних ставок, сума податкового зобов'язання обчислюється в декілька етапів:

1. Обчислюється за кожним видом підакцизних товарів оборот з реалізації (ОБ) за встановленими виробником або імпортером максимальними роздрібними цінами, без ПДВ та з урахуванням акцизного податку за формулою 1:

$$\text{ОБ} = \text{РЦ}_{\text{max}} \cdot \text{К} \quad (1)$$

де РЦ_{max} – максимальна роздрібна ціна на товар (продукцію), грн;
К- кількість товару, визначена у фізичних одиницях виміру.

2. Розраховується сума акцизного податку (АП) за формулою 2:

$$\text{АП} = \text{ОБ} \cdot \text{Сап} \quad (2)$$

де Сап - ставка акцизного податку, %.

Встановлення максимальних роздрібних цін на підакцизні товари (продукцію) здійснюється виробником або імпортером товарів (продукції) шляхом декларування таких цін. Декларація подається виробником або імпортером підакцизних товарів (продукції) до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, не пізніше ніж 10 та 25 числа місяця.

Підприємства роздрібної торгівлі розраховують акцизний податок в такий спосіб (формула 3):

$$\text{АП} = \text{ФРЦ} : 105 \cdot 5 \quad (3)$$

де ФРЦ - фактична роздрібна ціна (ціна у фіскальному чеку) з урахуванням ПДВ та нарахованого на цю ціну акцизного податку.

При обчисленні акцизного податку із застосуванням специфічних ставок, сума податкового зобов'язання розраховується як (формула 4):

$$\text{АП} = \text{Сап}_{\text{фо}} \cdot \text{К} \quad (4)$$

$\text{Сап}_{\text{фо}}$ - ставка акцизного податку, визначена у гривнях за кількість фізичних одиниць реалізованого товару;

К- кількість фізичних одиниць реалізованого товару.

За окремими групами товарів (продукції) нараховуються комбіновані ставки, наприклад, за тютюновими виробами, які становлять загальну суму від адвалорних і специфічних ставок.

За окремими групами товарів також визначено мінімальне акцизне податкове зобов'язання із сплати акцизного податку, наприклад, за тютюновими виробами. Тому, якщо загальна сума нарахованого акцизного податку є меншою за мінімальне акцизне податкове зобов'язання, то сплаті підлягає мінімальне.

Література

1. Сідельникова Л.П. Фіскальні перспективи акцизного оподаткування тютюнових виробів в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 36. С. 109-113.

2. Коротун В.І. Акцизне оподаткування в історії фінансової думки. *Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії: збірник наукових*

праць. 2008. Вип. 3 (12) : ч. 2. С. 180–186.

3. Хлебнікова І.І. Фіскальні та регулятивні ефекти акцизного оподаткування в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Ірпінь, 2018. 20 с.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL :htt